

Notitie

Vergadering: 11 oktober 2017

Doel toezending: Ter informatie

Datum: 10 oktober 2017

Inlichtingen: Joep Rats
Martijn Verwoerd
t +31 (0)79 3 252 128 **e** m.verwoerd@bouwendnederland.nl

Betreft: Voor de bouw- en infra relevante punten uit het regeerakkoord

In deze notitie wordt de inzet van Bouwend Nederland naast het nieuwe regeerakkoord van VVD, CDA, D66 en ChristenUnie gelegd. Verder worden de voor bouw- en infrabedrijven direct en indirect relevante punten weergegeven.

Inzet Bouwend Nederland vs regeerakkoord

Inzet	Regeerakkoord
Geen verdere aanpassing hypotheekrenteaftrek	Geen
Geen verlaging loan-to-value hypotheek	Geen
Niet meer verplicht 100% aflossen maar 50%	Geen
Schaf de overdrachtsbelasting af	Geen
Zet (deel) verhuurderheffing in voor verduurzaming	Geen
In aardbevingengebied doorpakken	Geen
Ruimte om te bouwen waar nodig is	Geen
Bekostiging renovatie scholen op orde	Geen
250 miljoen per jaar extra voor infra	Geen
Versterk de doorlopende leerlijn in het onderwijs	Geen
100 miljoen p/j extra voor Vmbo techniek	Geen
Voortzetten techniekpact	Geen
Aanpassingen transitievergoeding	Geen
Versoepel ontslagrecht	Geen
Kortere loondoorbetalingsplicht bij ziekte	Geen
Overheid als launching customer innovatie	Geen
Samenwerken markt + overheden om gewenste ontwikkelingen te stimuleren	Geen
Maak bouw topsector	Geen
Wettelijk kader om innovatie te testen & bevorderen	Geen
Prikkel voor particuliere woningeigenaren om te verduurzamen	Geen
Sectorafspraken verduurzaming U-bouw	Geen
Verlenging salderingsregeling	Geen
Verruim de STEP duurzaamheidsregeling voor woningcorporaties	Geen
Maak gebouwgebonden financiering verduurzaming mogelijk	Geen

Bijlage: alle relevante punten voor ondernemers in bouw en infra

Onderwijs

- 100 miljoen euro structureel voor landelijk dekkend aanbod en versterking kwaliteit vmbo
- In het beroepsonderwijs krijgen vakmensen, techniek en ambacht prioriteit, herwaardering en een nieuwe impuls. Het Techniekpact en het Platform Bètatechniek worden voortgezet.
- In het hoger onderwijs 200 miljoen structureel tot 2020 voor toegepast onderzoek en innovatie
- Differentiatie in lerarenopleidingen, waaronder vakgericht lesgeven in het beroepsonderwijs
- Verbeteren van aansluiting leerroute beroepsonderwijs: vmbo-mbo-hbo
- Mogelijkheid voor leerlingen om mbo niveau 1 en 2 op het vmbo te behalen
- Mogelijkheid voor leerlingen mbo niveau 1n en 2 om vak certificaten te ontvangen en later alsnog toe te werken naar een officieel diploma
- Er worden eisen gesteld aan het regionaal arbeidsmarktperspectief van beroepsopleidingen: deze moeten goed aansluiten bij het beroepenveld
- Er komt een experiment voor vraagfinanciering in het mbo

Sociale paragraaf

Algemeen:

- Kabinet zoekt op veel punten de samenwerking met sociale partners
- Kabinet roept wkgs en wkns op om afspraken te maken over:
 - modernisering v cao's
 - ruimte voor maatwerk
 - keuzevrijheid in verdeling tussen primaire en secundaire arbv
 - duurzame inzetbaarheid wkns
- Kabinet zet in op aantrekkelijk maken werkgeverschap

Specifiek:

- Introductie cumulatiegroed in ontslagrecht: rechter moet op basis van cumulatie v anverschillende ontslaggronden die elk voor zich onvoldoende reden voor ontslag zijn, af kunnen wegen om wel te ontslaan; keerzijde: rechter kan extra ontslagvergoeding toekennen (gemaximeerd)
- Transitievergoeding:
 - o opbouw rechten al na 1^e dag ipv na 2 jaar
 - o in alle gevallen geldt: opbouw 1/3 maandsalaris per dienstverbandjaar
 - o scholingskosten gericht op andere functie binnen eigen onderneming kunnen ook in mindering worden gebracht op TV
 - o voor mkb: compensatie voor wkgs voor verschuldigde TV bij ontslag wkn wegens langdurige werkloosheid + geen TV bij ontslag wegend bedr.ec.reden als er een cao-regeling is

- Ketenbepaling blijft op 6 maanden met mogelijkheden voor sectorale afwijking; bij onbevredigende uitkomst escalatiemogelijkheid – onder voorwaarden – bij minister SZW
- Maximale periode opeenvolgende tijdelijke contracten (zonder automatische omzetting in arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd gaat van 2 naar 3 jaar
- Verruiming mogelijkheden langere proeftijd:
 - o Bij direct aanbieden contract voor onbep. tijd: max 5 maanden
 - o Voor meerjaarscontracten (>2jaar): max 3 maanden
 - o Overige gevallen: geen wijziging
- Payrolling blijft mogelijk maar er gaat een strenger wettelijk regime voor komen: enerzijds het ontzorgen van werkgevers, anderzijds het tegengaan van concurrentie op arbeidsvoorwaarden; kabinet gaat hierbij samenwerking met sociale partners zoeken
- Differentiatie van WW-premie
 - o bij contracten voor onbepaalde tijd: lager premiepercentage
 - o bij contracten voor bepaalde tijd: hoger premiepercentage
- Loondoorbetalingsplicht bij ziekte
 - o Loondoorbetalingsplicht voor kleine werkgevers (<25 werknemers) wordt verkort van 2 naar 1 jaar
 - o Ontslagbescherming vd wkn gedurende 2 jaar blijft in stand
 - o Verantwoordelijkheid voor loondoorbetaling + re-integratie door UWV overgenomen
 - o Collectieve kosten gedekt door een uniforme lastendekkende premie, te betalen door kleine werkgevers
 - o Verkorting periode premiedifferentiatie van 10 jaar naar 5 jaar; hiermee wordt de periode waarover werkgevers risico lopen fors beperkt
 - o Verdere maatregelen (die werkgevers ontlasten) worden niet uitgesloten als deze maatregelen werken zoals het kabinet voorziet
- Meer prikkels voor arbeidsongeschikten richting werk; de prikkelwerking voor werkgevers en werknemers wordt hiermee meer in balans gebracht
- ZZP
 - o Wet DBA wordt vervangen vanwege te veel onrust
 - o Nieuwe wet moet inleners én zzp-ers meer zekerheid bieden:
 - Bij laag tarief (bodentarief: €15-€18 p/u) in combinatie met lange duur van de overeenkomst of laag tarief in combinatie met verrichten van reguliere bedrijfsactiviteiten is er altijd sprake van een arbeidsovereenkomst
 - Bij hoog tarief (>€75 p/u) in combinatie met korte duur van de overeenkomst of hoog tarief in combinatie met niet verrichten van bedrijfsactiviteiten wordt er 'opt out' voor loonbelasting en sociale verzekeringen ingevoerd
 - Voor zzp-ers boven het laag tarief wordt er gewerkt met een 'opdrachtgeversverklaring': inleners krijgen hiermee duidelijk én zekerheid vooraf met betrekking tot vrijwaring
 - o Uitstel vd handhaving wet DBA duurt tot 1 juli 2018; dat wordt na de invoering van de nieuwe maatregelen gefaseerd afgebouwd; na invoering nieuwe wet geldt 1 jaar terughoudend handhavingsbeleid door de Belastingdienst; dit alles om de markt te laten wennen aan veranderende wet- en regelgeving
- Aantrekkelijk maken van doelstelling uit Participatiewet

- In de Participatiewet wordt het instrument van *loonkostensubsidies* vervangen door de mogelijkheid van *loondispensatie*; daarmee kunnen werkgevers onder het Wet minimumloon betalen, de gemeente vult het inkomen vervolgens aan
- Reshoring (terug halen van werk uit lagelonenlanden) wordt aangejaagd en ondersteund
- Knelpunten die zich voordoen bij invullen van de Participatiedoelstelling door de overheid worden bestudeerd en eventueel verlichtende maatregelen gaan ook gelden voor het bedrijfsleven
- T+2 regel: banen van mensen uit de doelgroep Participatiewet die meer zijn gaan verdienen dan het wettelijk minimumloon blijven toch meetellen voor de totale opgave (100.000 door het bedrijfsleven in 2026)
- Uitbreiding partnerverlof bij geboorte:
 - Huidige kraamverlof voor partners wordt verlengd van 2 dagen (betaald) verlof naar 5 dagen per 1 jan 2019
 - Daarbovenop aanvullend kraamverlof van 5 weken per 1 juli 2020, op te nemen in eerste half jaar na geboorte; tijdens verlof uitkering van UWV tegen 70% van het dagloon (aftopping: tot max 70% van het maximum dagloon)
 - Huidige regeling voor adoptieverlof wordt verruimd van 4 naar 6 weken; geldt ook voor pleegouders

Economie, financiën, fiscaliteit & innovatie

- Aanbesteden door de overheid moet toegankelijker worden voor het MKB. De Rijksoverheid betaalt altijd binnen 30 dagen en stimuleert bedrijven en andere (semi)overheden het betaalgedrag overeenkomstig te verbeteren.
- Regeldruk en administratieve lasten worden beperkt, bijvoorbeeld door de huidige bedrijfs-effectentoets uit te breiden met een MKB-toets.
- Om regionale kansen te benutten sluit de Rijksoverheid "deals" met decentrale overheden, waarin de partijen zich verplichten om samen aan nieuwe oplossingen te werken.
- De overheid gaat zijn inkoopkracht beter benutten voor het versnellen van duurzame transitie, inschakelen van kwetsbare groepen en om innovatief in te kopen.
- De overheid gaat als launching customer innovatie aanjagen door meer gebruik te maken van de Small Business Innovation Research regeling (SBIR), bijvoorbeeld vanuit Defensie en Rijkswaterstaat.
- Het kabinet zet de oprichting van een Nederlandse financierings- en ontwikkelingsinstelling, InvestNL, door en stelt 2,5 miljard euro beschikbaar als eigen vermogen.
- Er komen regels om invloed van activistische aandeelhouders in te perken.
- Het ondernemen met meer eigen vermogen wordt bevorderd en de belastingvoordelen voor vreemd vermogen worden beperkt.
- Het lage BTW tarief wordt verhoogd naar 9%
- Het belastingstelsel wordt vergroend
- De zelfstandigenaftrek wordt verlaagd
- De tarieven in de vennootschapsbelasting gaan in stappen van 20% en 25% naar 16% en 21 % per 2021. Om een sterke aanzuigende werking naar de BV te voorkomen en om een globaal evenwicht te houden in belastingdruk wordt het box 2 tarief in stappen verhoogd van 25% naar 28,5% in 2021.

Verduurzaming van de gebouwde omgeving

- Er komt een nationaal Klimaat- en energieakkoord. Als uitgangspunt geldt de doelstelling van 49 %-reductie van CO2 uitstoot in 2030.
- Hoofdlijnen van de afspraken op het terrein van klimaat en energie in dit regeerakkoord worden verankerd in een Klimaatwet.
- Met partijen wordt verkend hoe het toekomstig beleid succesvol is in te richten, expertise is op te bouwen en proefprojecten zijn uit te voeren. Hiervoor is in de begroting 300 miljoen euro per jaar vrijgemaakt.
- Met de SDE+-middelen, die oplopen tot 3,2 miljard euro per jaar, zal een kostenefficiënt klimaatpakket worden vormgegeven dat stuurt op emissiereductie.
- De verhuurdersheffing zal mede afhankelijk worden gemaakt van de investeringen in energiebesparing door de corporaties. Het kabinet trekt hier 100 miljoen per jaar voor uit.
- De salderingsregeling duurzame elektriciteit wordt in 2020 omgevormd in een nieuwe regeling. De verwachting is dat de kosten van zonnestroom zullen dalen en met dezelfde middelen meer duurzaamheidswinst geboekt kan worden.
- Opgeteld is er p/j uit Rijksmiddelen bijna 4 miljard euro beschikbaar. Dat is exclusief de middelen in het topsectorenbeleid en het innovatiebeleid die sterker gericht zullen worden op de energie- en klimaatopgaven. Daarnaast zal ook een aanzienlijk deel van de extra middelen voor decentrale overheden ten goede komen aan klimaatbeleid volgens te maken afspraken. In een bestuursakkoord wordt dit nader uitgewerkt. Met InvestNL komt er voorts meer risicodragend kapitaal beschikbaar, ook voor energietransitieprojecten.
- Het kabinet werkt met de medeoverheden, corporaties, netwerkbedrijven en andere stakeholders een beleidsprogramma uit voor de verduurzaming van de gebouwde omgeving. Een eerste stap is het opstellen van regionale plannen met gemeenten, provincies, waterschappen en netbeheerders om per regio te komen tot een doelmatige aanpak met een optimale mix van energiebesparing, duurzame warmte en duurzame opwekking.
- Verduurzaming van de bestaande woningvoorraad begint met vermindering van de warmtevraag door isolatie. Op de lange termijn kan dan in de resterende warmtebehoefte worden voorzien door warmtepompen, zonneboilers of door warmtenetten die gebruik maken van restwarmte of geothermie.
- Aan het eind van de kabinetsperiode zullen nieuwe woningen en andere nieuwe gebouwen in de regel niet meer op gas verwarmd worden. Stapsgewijs zal ook de markt voor verduurzaming van de bestaande woningvoorraad op gang gebracht worden. Naarmate de expertise en ervaring in de bouwsector toenemen, zullen de kosten dalen en kan de verduurzamingsmarkt meer op eigen benen staan. De ambitie is dat aan het eind van de kabinetsperiode circa 50.000 nieuwbouwwoningen per jaar aardgasloos worden opgeleverd. Daarmee is in 2021 een substantieel deel van de jaarlijkse nieuwbouw en de woningvoorraad aardgasvrij.
- Voor het eind van de kabinetsperiode willen we 30.000 tot 50.000 bestaande woningen per jaar gasvrij kunnen maken of in ieder geval zodanig energie-efficiënt te maken dat ze op korte termijn gasloos gemaakt kunnen worden. Hiermee wordt een eerste stap gezet op weg naar een verduurzaming van 200.000 huizen per jaar, een tempo dat nodig is om in de 30 jaar tot 2050 de hele voorraad van 6 miljoen woningen te verduurzamen.
- De benodigde kostenreductie bij installatiebedrijven en aannemers wordt bevorderd door een innovatieprogramma gericht op vernieuwing en verbetering van producten en

diensten in de gebouwde omgeving en waarborging van de kwaliteit van de uitvoering. Ook de activiteiten in het kader van de Topsector Energie en de Bouwagenda zullen hierop worden gericht.

- In lijn hiermee worden de energieprestatie-eisen (EPC) voor nieuwbouw verder aangescherpt en zal in nieuwbouwwijken niet meer standaard een gasnet worden aangelegd. De aansluitplicht van gas wordt vervangen door een warmterecht, waarmee eindgebruikers aanspraak kunnen maken op een aansluiting op een (verzwaard) elektriciteitsnet of een warmtenet.
- Op het moment dat gasnetten vervangen moeten worden zal het netbedrijf in overleg met de gemeenten bezien hoe in de toekomstige energievraag kan worden voorzien.
- Uitgewerkt zal worden welke vormen van gebouwgebonden financiering gebruikt zullen worden om besparingsopties aantrekkelijk te maken voor particuliere woningeigenaren. Financiering kan plaatsvinden door pensioenfondsen of banken die een lening verstrekken om te investeren in verduurzaming. Aflossing en rente worden betaald uit de besparing op de energiekosten.
- In een bestuursakkoord met medeoverheden worden afspraken gemaakt over klimaatadaptatie.
- Als onderdeel van de klimaatopgave worden de afspraken uit het rijksbrede programma circulaire economie en de transitieagenda's uit het Grondstoffenakkoord uitgevoerd. Daarbij legt het kabinet een extra accent op ontwikkeling en verspreiding van kennis en best practices.
- Het kabinet inventariseert tevens welke knelpunten in regelgeving, toezicht en handhaving duurzame innovaties op het gebied van circulaire economie in de weg staan en mogelijk opgelost kunnen worden.

Wonen/woningbouw

- Met de nieuwe Omgevingswet krijgen gemeenten meer verantwoordelijkheden, meer instrumenten en meer vrijheidsgraden in het ruimtelijk beleid en het woonbeleid. Dat biedt mogelijkheden tot regionaal en lokaal maatwerk om te sturen op omvang, samenstelling en kwaliteit van de woningbouwproductie.
- Het kabinet komt vooruitlopend op de invoeringswet met een eerste Nationale Omgevingsvisie (NOVI). Het kabinet komt in deze NOVI met kaders voor de bescherming van de nationale belangen.
- Het kabinet zal in overleg met medeoverheden, woningcorporaties en andere stakeholders afspraken maken over het aanjagen van de woningbouwproductie.
- Woningmarktbeleid vergt samenwerking met medeoverheden, corporaties en private partijen. Voor komende periode is het doel om meer nieuwe koop- en huurwoningen te bouwen, voldoende koop- en huuraanbod voor specifieke groepen te realiseren en flinke stappen te zetten voor de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad.
- Gemeenten worden gestimuleerd met woningcorporaties afspraken te maken over voldoende en passende woonruimte voor zorgbehoevenden, met bijzondere aandacht voor kleinschalige en innovatieve wooninitiatieven en doorstroom.
- De woningmarkt moet een goede mix zijn (zoals sociale huurwoningen, midden-huur en koopwoningen) en woningen hebben die zijn toegesneden op doelgroepen als ouderen, alleenstaanden, statushouders, starters, gehandicapten en studenten.

- Er moeten meer betaalbare huurwoningen in de vrije sector komen. De mogelijkheden in het gemeentelijk beleid om het aanbod te vergroten, te sturen op prijs en sociale huurwoningen te verkopen, moeten ten volle worden benut. In de afspraken met mede-overheden betrekken we de aanbevelingen van de Samenwerkingstafel Middenhuur.
- De kerntaak van corporaties blijft het bouwen, verhuren en beheren van sociale huurwoningen aan mensen met een laag inkomen of aan mensen die om andere redenen moeilijk passende huisvesting kunnen vinden.
- De zogenaamde maximale "loan to value" zal niet verder worden verlaagd om de toegang van starters tot de koopwoningmarkt niet onnodig te belemmeren.
- Het percentage waartegen hypotheekrente mag worden afgetrokken wordt in stappen van 3 procentpunt per jaar verlaagd totdat het basistarief is bereikt. De opbrengst van de versnelde afbouw van de hypotheekrenteaftrek wordt volledig gebruikt om de eigenwoningbezitters te compenseren door verlaging van het eigenwoningforfait. De wet ter bevordering van het financieren van de eigen woning met eigen middelen wordt door de in 2014 ingevoerde aflossingsverplichting onhoudbaar. De regeling wordt in 20 jaar uitgefaseerd.
- Hervorming van het pensioenstelsel moet ervoor zorgen dat een deel van de pensioenbesparingen in de woning worden geïnvesteerd

Infrastructuur

- De komende 3 jaar wordt er 2 miljard euro extra geïnvesteerd in infrastructuur; daarna wordt het infrastructuurfonds structureel met 100 miljoen euro verhoogd.
- Bij ontwerp, aanleg en onderhoud van infrastructuur houden we rekening met zelfrijdende voertuigen en benodigde systemen in of langs de weg.
- We zorgen ervoor dat we met voldoende tank- en laadinfrastructuur klaar zijn voor een nieuw wagenpark. Levering en exploitatie van laadapparatuur blijft primair de verantwoordelijkheid van marktpartijen.
- Er wordt een kilometerheffing voor vrachtverkeer ("Maut") ingevoerd.
- Er komen pilots om ervaringen op te doen met alternatieve vormen van vervoer en betaling, zonder dat dit leidt tot een systeem van rekeningrijden.
- Er is eenmalig een bedrag van 100 miljoen euro voor cofinanciering van gemeentelijke en provinciale investeringen in fietsinfrastructuur en fietsenstallingen bij OV-knooppunten.
- Met stedelijke regio's maken we afspraken over cofinanciering van de verdere uitbreiding van het openbaar vervoer, bijvoorbeeld via lightrailverbindingen.
- ProRail wordt omgevormd tot een publiekrechtelijke ZBO met eigen rechtspersoonlijkheid.
- We investeren samen met de provincies in veilige weginrichting, met name bij N-wegen.
- Er wordt voorrang gegeven aan het aanpakken van de ergste knelpunten. Specifiek gaat het om A4, A7, A15 in de Randstad en de verkeersaders van en naar het zuiden, oosten en noorden (A1, A2, A12, A28 en A58). De aansluiting tussen het hoofdwegennet en het onderliggend wegennet wordt verbeterd via afspraken met provincies en gemeenten over de besteding en verantwoording van infrastructuurgeld.
- Het kabinet gaat door met de aanleg van ontbrekende schakels in het wegennet, zoals de verlengde A15, de A13-A16, de Blankenburgverbinding en de Ring Utrecht.
- Het Infrastructuurfonds wordt in 2030 omgevormd tot een Mobiliteitsfonds. Kern van het fonds is dat niet langer de modaliteit maar de mobiliteit centraal staat.

- De uitvoering van het Deltaprogramma wordt voortgezet. Meer dan ooit zal daarbij de nadruk worden gelegd op klimaatbestendig en waterrobuust inrichten van Nederland.

Aardbevingengebied

- De versterking van woningen en gebouwen blijft noodzakelijk. Met een programmatische aanpak zal de herstel- en versterkingsopgave ter hand worden genomen.
- Met ingang van 2018 valt een jaarlijks bedrag ter grootte van 2½ % van de aardgasbaten ten deel aan een fonds voor de regio, hetgeen op dit moment neerkomt op 50 miljoen euro per jaar.
- De herstel- en versterkingswerkzaamheden, waarvoor de NAM financieel verantwoordelijk is, worden zo veel mogelijk gecombineerd met werkzaamheden die gericht zijn op verduurzaming van huizen en economische structuurversterking waarvoor middelen in het fonds voor de regio bestemd zijn.
- De provincie Groningen kan de nationale koploper worden bij de energietransitie en als kenniscentrum op dit gebied functioneren. Het fonds kan hierbij helpen.

Verhouding Rijk-lagere overheden

- In de uitvoering van belangrijke overheidstaken spelen gemeenten en provincies een steeds belangrijkere rol. Krimpregio's en grootstedelijke gebieden hebben ieder hun eigen aandachtspunten. In gezamenlijke programmatische afspraken met provincies en gemeenten moet hiervoor ruimte zijn, naast nationale opgaven waar we samen voor staan. In het gemeente- en provinciefonds komt extra geld beschikbaar voor deze taken.
- Naast de reeds genoemde ambitie om tot bestuurlijke afspraken te komen met provincies en gemeenten wordt voor stedelijke regio's de systematiek met citydeals, als onderdeel van de Agenda Stad, voortgezet.
- Uitgangspunt voor de indexering van het Gemeente- en Provinciefonds is de trap-op-trap-af systematiek.